

סיומי הרמב"ם ורשב"י

משיחת ל"ג בעומר תשמ"ה

יו"ל לרגל סיום הרמב"ם מחזור מ"א
ערב ל"ג בעומר תשפ"ב

פתח דבר

לקראת סיום הרמב"ם הבעל"ט בערב ל"ג בעומר ותחילת לימוד מחזור מ"ב לפי מסלול ג' פרקים ליום, הננו מוציאים לאור התוועדות ל"ג בעומר תשמ"ה, שרובה עוסקת בתקנת לימוד הרמב"ם וסיום הרמב"ם.

תודתנו נתונה לוועד הנחות בלה"ק על אדיבותם שאפשרה לפרסם את ההנחה בלה"ק מתוך התוועדות תשמ"ה. ולוועד שיחות באנגלית על ההנחה בשפת המדינה.

בתור הוספה צרפנו כמה פקסימיליות מכת"ק כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו השייכים להתוועדות זו.

תקוותינו איתנה כי חגיגת הסיום תתקיים יחד עם כ"ק אדמו"ר מייסד התקנה, הרמב"ם ורשב"י בעל ההילולא ע"י "האי חיבורא דילך יפקון בני ישראל ברחמין מן גלותא ברחמי" ויתקיימו כל הייעודים דימות המשיח "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"

וועד סיום הרמב"ם העולמי

תוכן הענינים

ל"ג בעומר

- א. ל"ג בעומר: שמחה בשמחתו של רשב"י. 1993
- ב"ג בעומר צריכים כל השייכים לרשב"י לשמוח בשמחתו; ענין זה שייך לכל בני הדור, שהרי "יכול אני לפטור את כל העולם כולו כו", ובפרט שאין שמחה גדולה מזו שנפטרים מכל הענינים הבלתי רצויים (אי"ד)
- ב. 1) שיעור רמב"ם היומי (סדר תפלות כל השנה; הל' שבת פ"ב) 1995
- הקשר דרשב"י עם הרמב"ם – רשב"י הוא ניצוץ מנשמת משה רבינו, והרמב"ם ענינו משנה תורה, דתורת משה; ואף סופר הרמב"ם ענינו נגלה דתורה – הרי התחלתו ב.מעשה מרכבה" וסיומו ב.דעת בוראם, ובניהם. הלכות הלכות" שהם. דבר הו"י" (ו.מין במינו אינו חוצץ") (ה"ז)
- ביאר הענין בלימוד הלכה ברמב"ם ביום ההילולא דרשב"י (אף שביום ההילולא מאיר בגילוי. כל תורתו, ומהו החידוש בלימוד הלכה א'): לאחר כל העיונים, וגם לאחר שיש פעולה נמשכת של מעשה המצוה – העיקר הוא קיום המצוה (ובנדר"ד – לימוד ההלכה) בפועל ממש (ח)
- סדר תפלות כל השנה: מדוע אין הרמב"ם מזכיר ההפטרה דפ' וילך (ט)
- "צריך כו' שלשה ימים קודם השבת כו' ולא כבש יהושע ירחו אלא בשבת": בהל' מלכים כ'. "צריך כו' בשבת"; והביאור – במלחמת הרשות אין מתחילין אלא ממשיכים, אבל במלחמת מצוה מתחילין (והראי' מיהושע – שעד שבת לא הי' מעשה מלחמה כלל, וזהו הדיוק, אלא בשבת). ובוה מיירי בהל' מלכים (ולכן לא הזכיר שם. בכל יום יום") (ני"ג)
- 2) רשב"י: שייכות ספר הוזהר לגאולה 2005
- הסגולה המיוחדת בלימוד הוזהר – "יפקן ב"י מן גלותא ברחמיים" (מתוך עינג, כיון שפעולת רשב"י היא ע"י התורה ש.דרכי' דרכי נועם" – משאיכ פעולת חוני המעגל ע"י התפלה); קיום ענין זה בפועל ממש, במיוחד לאחר הגילוי דפנימיות התורה בדורות האחרונים כו' (יד"טו)
- ג. 1) עריכת סיומים על הרמב"ם 2006
- יש לערוך סיום בכל מקום שעדיין לא נערך, ועי"ז יצטרפו עוד יהודים ללימוד הרמב"ם; יש להדפיס (ויכתב ספר זכרון") את הד"ת שנאמרו בעת ה.סיום"; יהי' שענינים אלו יבואו בפועל ממש, ולא יהיו בבחי' דברים בטלים" (מאמר המוסגר: אלו שעושים "ליצנות" מלימוד הרמב"ם, במסווה של הגנה על כבודו – לא למדו מעולם אפי' ספר א' ברמב"ם, ולא ידך ע"י שיהדי פשוט לומר רמב"ם. שפתותי דובבות" (ס"ב)
- 2) שיעור חומש היומי (אמור כג, כג ואילך): ר"ה ויוהכ"פ 2012
- השייכות לל"ג בעומר – הוד שבהוד, סוף עיקר המדות, ובו מתחיל סדר עבודה חדש – עיד ר"ה (ומי שהענין נוגע לו – שמח על כך שמחה רבה, ואינו ממתין עד "מלכות שבמלכות"...) (כ"א"ג)
- שלילת ההנהגה של מי ש.טוב לו בגלות"; ואדרבה – כאשר יהודי אמור. כי לישועתך קיני כו", בראי לא יסיכם לחכות אפילו רגע א' (כד)
- 3) פירשת אמור: "להזהיר גדולים על הקטנים" 2014
- ענין זה ביחס ל.קדושים תהיו" – "הוו פרושים כו"; "להזהיר" הוא גם מל' אור (מאיר עיני שניהם ה"י); ששלימותו לעת"ל (המשכילים יזהירו גו"י), שאז תהי' גם השלימות ד.קדושים". (לא יהי' עסק כל העולם כו"י) (כ"ה"ז)
- ד. 1) עריכת סיומים על הרמב"ם (המשך) 2017
- אין לשאול אם יש לערוך "סיום" במקום פלוני או לא (בשל סברות ה.חידושים" שונים), אלא אפילו במקום שיש אלף ספיקות יש לערוך סיום (כח)
- 2) מוגבית (כט) 2017
- 3) חלוקת שטרות לצדקה (ל) 2018
- 4) מובצעים (לא) 2019

בס"ד. שיחת ל"ג בעומר (לאחרי תפלת מנחה) ה'תשמ"ה.

בלתי מוגה

א. ל"ג בעומר הוא יום שמחתו של רשב"י — שמחה גדולה ביותר, הבאה בגילוי אצל כל השייכים עליו, כידוע¹ שרצה וצוה שכל השייכים אליו ישמחו בשמחתו, וכמסופר בכתבי האריז"ל² אודות א' שהי' רגיל לומר תפלת "נחם" בכל יום שהקפיד עליו רשב"י על שאמר "נחם" בל"ג בעומר, יום שמחתו.

ומי הם השייכים אליו, ובמילא, צריכים לשמוח בשמחתו — כאו"א מישראל:

רשב"י אמר: "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין"³, כלומר, אפילו דור הנמצא במצב ירוד כו' שלכן זקוק הוא לענין של כפרה, ועד כדי כך גדלה הירידה, שלא מספיקה זכותם של הצדיקים בדרגת ד"אם שנים הן אני ובני"³, אלא יש צורך בזכות גדולה יותר, "אית חד ואנא הוא דכתיב⁴ וצדיק יסוד עולם"⁵ — הנה גם במעמד ומצב כזה אומר רשב"י "יכול אני לפטור את כל העולם כולו כו'".

ומובן שכאשר "יכול אני לפטור כו'" — הרי בודאי שמנצל כח זה (בהתאם לכך ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה"⁶) להביאו מן הכח אל הפועל, היינו, שפוטרם בפועל ("בזכותי אני סובל כל עוונותיהם ופוטרן מן הדין"⁷).

ומכיון שרשב"י מקשר את עצמו עם כאו"א מבני הדור כדי לפוטרן כו' — הרי בזה גופא מודגשת שייכותם של כל בני הדור עם רשב"י, ולכן, צריכים כולם לשמוח בשמחתו.

ב. ויש להוסיף בזה:

נוסף על האמור שכל בני הדור צריכים לשמוח בשמחתו של רשב"י מפני שייכותם אליו (מכיון שרשב"י מקשר את עצמו עמהם) — הרי גם תוכן הענין שבו בא לידי ביטוי הקשר דרשב"י עם כל בני דורו, "לפוטרן מן הדין", מביא לידי שמחה גדולה — שכן, אין לך שמחה גדולה מזו שנפטרים מכל ענינים בלתי-רצויים!

(1) פע"ח ש' ספה"ע פ"ז. וראה לקו"ש ח"י"ז ע' 505 בהערה ד"ה ויום שמחתו. חכ"כ ע' 138 הע' 5. וש"נ. (2) פע"ח שם. הובא בעט"ז לשו"ע או"ח סתצ"ג. (3) סוכה מה. ב. (4) משלי י. כה. (5) זח"א רנה, סע"א. ב"ר פלי"ה. ב. וראה לקו"ש ח"ד"ע' 1237. (6) שבת עז. ב. (7) פרש"י סוכה שם.

ובפרט שהדרך בה נפטרים היא — ע"י ענין הכי נעלה: זכותו של רשב"י, "צדיק יסוד עולם"!

ומה גם שרשב"י אומר ומכריז זאת בגלוי, ודבריו נעשים חלק מתושבע"פ — "תורת חיים", הוראה בחיים, וביחד עם זה — "תורת אמת", שכל זה מוסיף עוד יותר בענין השמחה.

וכן לאידך גיסא — שפעולתו של רשב"י לפוטרו כו' מוסיפה עוד יותר בקשר ושייכות של בני הדור עם רשב"י (מלבד עצם העובדה שמקשר את עצמו עמהם כדי לפוטרום):

פעולתו של רשב"י (לפוטרו כו') היא — בדרכו, באופן דמלמעלה למטה — ע"י התורה⁸. ובתורה גופא — פנימיות התורה, "נשמתא דאורייתא"⁹, ביחד עם נגלה תורה — שהרי רשב"י הוא א' התנאים בהלכות שבנגלה תורה. ומכיון שכן, הרי זה מוסיף ומחזק עוד יותר את הקשר דכל בני הדור עם רשב"י — כי הקשר שע"י תורתו הוא באופן ד"יחוד נפלא"¹⁰. ובמילא, שייכים הם עוד יותר לשמחתו של רשב"י.

ג. ומכל זה מובן, שביום זה — דבר פשוט הוא שצריכים כולם להיות בשמחה גדולה.

ומכיון ש"שמחה פורצת גדר"¹¹ — כל ענין של שמחה, ועאכו"כ שמחה גדולה כזו, שבדאי פורצת היא כל המדידות וההגבלות,

[וזאת — אפילו כאשר נדמה שישנו ענין שיכול להפריע ולמנוע ח"ו, ועד כדי כך, שאפילו כאשר צועק "איני רוצה" — הרי ישנו פס"ד הרמב"ם¹² שבאמת ובפנימיות רוצה הוא, ומה שצועק "איני רוצה", אין זה אלא מפני שנדבק בו דבר חיצוני שאין לו שייכות ליהודי, וצריכים רק להסירו ולבטלו, וגם ענין זה — בדרכו של רשב"י (כנ"ל), שעבודתו היא באופן דמלמעלה למטה, ע"י התורה, ש"דרכי דרכי נועם וכל נתיבותי שלום"¹³].

הרי שמחה זו פורצת את גדרי הזמן והמקום, עד לזמן זה ומקום זה, שכן, זהו מה שנוגע עכשיו, באופן ד"זהיר טפי"¹⁴,

ומזמן זה ("זימנא חדא") — באים ל"אותו הזמן" שבו מסיים וחותם הרמב"ם את ספרו "יד החזקה" לעיני כל ישראל: "ובאותו הזמן כו' מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", היינו, שגם הענינים ד"עלמא דאתכסייא" ("כמים לים מכסים") יבואו באופן של השגה המתאחדת עם האדם — "ישגו

(8) ראה שבת י"א, א. (9) זח"ג קנב, א. (10) תניא פ"ה. (11) ראה בארוכה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך. (12) הל' גירושין ס"ב. (13) משלי ג. יז. וראה רמב"ם הל' תנוכה בסופן. (14) שבת ק"ח, סע"ב. וראה אנה"ק סוס"ז. ובכ"מ.

דעת בוראם כפי כח האדם",

למטה מעשרה טפחים, ומתוך שמחה וטוב לבב.

* * *

ד. מאמר (כעין שיחה) ד"ה להבין ענין רשב"י.

* * *

ה. נהוג במשך השנה לקשר כל התוועדות עם שיעור היומי ברמב"ם — בהתאם ל"מנהג הפשוט" להשלים את כל ספרו "בשנה אחת" (ע"ד לשון הרמב"ם¹⁵ בנוגע לתורה-שבכתב).

ובהקדמה — ביאור הקשר והשייכות דרשב"י עם הרמב"ם, ובאופן המובן לכל, "לקטן ולגדול" (כלשון הרמב"ם¹⁶):

רשב"י — הוא ניצוץ מנשמת משה רבינו, "רעיא מהימנא" (כידוע ומבואר בכ"מ¹⁷). וזהו גם ענינו של הרמב"ם — שכן, חיבורו העיקרי (הכולל "תורה שבעל פה כולה"¹⁶, ולכן הוא היחידי שכתבו בלשון הקודש) הוא "משנה תורה", משנה לתורה-שבכתב, תורת משה רבינו, שבזה מודגש הקשר שביניהם — "אנא נפשי כתבית יהבית"¹⁸.

ו. אמנם, עדיין יש מקום לשאלה:

ספרו של רשב"י הוא — ספר הזהר, "חיבורא דילך דאיהו ספר הזהר"¹⁹ (דבר הידוע גם "לקטן", אף שאינו שייך עדיין ללימוד ספר הזהר), פנימיות התורה, "נשמתא דאורייתא"; ואילו ספרו של הרמב"ם הוא — "הלכות הלכות" בנגלה דתורה?

והמענה לזה — שגם ספרו של הרמב"ם קשור עם פנימיות התורה:

התחלת ספרו של הרמב"ם היא — "מעשה מרכבה"! אין מקום לוויכוחים בדבר — כאשר הרמב"ם כותב בפירושו²⁰ אודות שני פרקים ראשונים של ספרו: "ביאור כל העיקרים שבשני פרקים אלו הוא הנקרא מעשה מרכבה!"

אין צורך לחפש רמזים בדבר, ולדוגמא: דבריו של ר' דוד הנגיד, נכדו של הרמב"ם, שהרמב"ם פתח את ספרו בד' התיבות "יסוד היסודות ועמוד החכמות" — לרמז על שם הוי' שבראשי תיבות אלו²¹ (שם הוי' דוקא — שם

(15) הלי תפלה רפ"ג. (16) בהקדמתו לספר היד. (17) עמה"מ סכ. ד. וראה סידור ש' הל"ג בעומר (דש, סע"ב. שז, רע"ב). וראה גם זח"ג קלב, ב. סה"מ עטר"ת ע' תיט ואילך. (18) שבת קה, א — ע"פ גירסת הע"י. (19) זח"ג קכד, ב — ברע"מ. (20) הלי יסוה"ת פ"ב הי"א. (21) סה"ד ד"א תתכו. שה"ג להחיד"א מע' רמב"ם. וראה גם "פירוש" לריש הלי יסוה"ת.

המפורש, שם העצם, שם המיוחד²²) — שכן, הרמב"ם כותב בפירושו (לא רק כרמז) בנוגע לשני פרקים ראשונים (לא רק ד' תיבות ראשונות), שתוכנם — "מעשה מרכבה".

[ומובן, שהתחלת חיבורו ב"מעשה מרכבה" אינו בסתירה למ"ש בעצמו²³ ש"אין ראוי לטייל כפרדס אלא מי שנתמלא כריסו לחם וכשר . . לידע האסור והמותר וכיו"ב משאר מצוות", ובפרט בנוגע ללימוד "מעשה מרכבה", לימוד הדורש הקדמת תנאים מיוחדים (יותר מאשר בנוגע ל"מעשה בראשית")²⁴, ואעפ"כ, פתיחת חיבורו, חיבור המיועד גם "לקטן" ("לקטן ולגדול"), בעניני "מעשה מרכבה" — כמדובר כמ"פ²⁵ שישנו חילוק גדול בין "לטייל כפרדס" לכניסה בלבד, כניסה באופן שלומד את הדברים בפשטות, באופן המוכן "לקטן" — קטנות בהבנה והשגה, שגם הוא יכול ללמוד ענינים אלו, ולא עוד, אלא שבענינים אלו פותח הרמב"ם את חיבורו].

וסיום ספרו — "וישיגו דעת בוראם . . דעה את הוי"ו", שזהו תוכן הענין ד"מעשה מרכבה", ועוד למעלה מזה, שכן, ידיעת "מעשה מרכבה" ("שאדם מתבונן בדברים הללו . . ממלאך וגלגל כו'") תכליתה — לבוא לידיעת גדלותו של ה"רוכב" על ה"מרכבה", ולכן, בסיום ספרו באים לתכלית השלימות בענין הידיעה ("מעלין בקודש"²⁶) — "וישיגו דעת בוראם", לא רק ידיעת ה"מרכבה", כי אם גם ידיעת והשגת ה"רוכב", "דעת הוי"ו".

אמנם, "נעוץ תחילתן בסופן וסופן בתחילתן"²⁷, וכן בנדו"ד, שכבר בהתחלת ספרו כותב הרמב"ם "לידע שיש שם מצוי ראשון", היינו, ידיעת הבורא; אבל אעפ"כ, עיקר ושלימות הענין בגילוי הוא — בסיום ספרו: "וישיגו דעת בוראם . . דעה את הוי"ו".

ז. ובנוגע לכללות ספרו — כל הענינים שבין התחלת הספר לסיומו, נגלה דתורה — הנה:

ישנו כלל בהלכה²⁸ שכאשר ישנו הפסק בין התחלת הענין לסופו — עד ג' טפחים אין זה הפסק, ונחשב כלבד, ומג' טפחים ואילך נחשב כהפסק. אמנם, כלל זה שייך רק כאשר הדבר שבאמצע (בין ההתחלה לסוף) הוא מסוג אחר, שלא מענינו של ההתחלה והסוף, משא"כ כאשר הדבר שבאמצע הוא מאותו סוג — הרי גם כאשר דבר זה הוא יותר מג' טפחים אין כאן הפסק, ואדרבה, בענין זה אין צורך בחיבור שמצד הדין ד"לבד", מכיון שדבר זה

22) ראה רמב"ם הלי' יסודות פ"ו ה"ב. הלי' נשיאת כפים פ"ד ה"י. הלי' שבועות פ"ב ה"ב. פ"ו ה"ח. מ"ו ה"א פ"א ואילך. 23) פ"ד ה"ג. 24) שם ה"א. 25) "הדרן" על הרמב"ם הערה 6. לקו"ש יתרו ש"ז. ס"ב. 26) ברבות כח, א. וש"נ. 27) ספר יצירה פ"א מ"ז. 28) רמב"ם הלי' שבת פ"ז ה"ח. ובכ"מ.

עצמו הוא המחבר ומקשר בין ההתחלה לסוף, להיותו מאותו סוג שלהם.

ובנדוד^ד: הענינים שבאמצע, בין התחלת הספר לסופו — הם אמנם נגלה תורה, אבל בנגלה גופא — "הלכות הלכות" וע"פ דברי הגמרא²⁹: "דבר הוי" זו הלכה", היינו, שענינם של "הלכות" הוא "דבר הוי" — נמצא, שאין כאן דבר המפסיק בין התחלת הספר ("מעשה מרכבה") לסיומו ("ישיגו דעת בוראם . . דעה את הוי"), אלא הכל ענין אחד!

ובלשון ההלכה³⁰: "מין במינו אינו חוצץ". — בנוגע לדגים שבים, יש פלוגתא³¹ אם הם חוצצים אם לאו, אבל בנדוד^ד, הלכות התורה — הרי כל ענינם הוא גילוי רצון העליון ב"ה³², ולכן קשורים הם עם "דבר הוי" נדלא כחלק השקו"ט שבתורה, "הללו אוסרין והללו מתירין"³³, שענין זה קשור עם שם אלקים — "אלו"³⁴ ואלו דברי אלקים חיים³⁵, ובמילא, אין כאן הפסק (בין ההתחלה לסוף) בענין נפרד, כי אם אותו ענין ממש: גילוי רצון הוי, דבר הוי — "דעה את הוי".

ח. ע"פ האמור לעיל אודות הקשר שבין רשב"י והרמב"ם — מוכן, שבהתוועדות זו, יום ההילולא דרשב"י, יש ענין מיוחד בלימוד שיעור היומי ברמב"ם.

ובהקדמה:

ענינו של יום ההילולא — ש"כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו . . מתגלה ומאיר בבחי' גילוי מלמעלה למטה"³⁶.

וזהו העילוי דיום ההסתלקות לגבי יום הלידה — שביום הלידה ישנם כל עניני העבודה "בכח", ואילו ביום ההסתלקות ישנם כל עניני העבודה "בפועל". אמנם, גם כאשר הענינים הם "בכח" יש בזה עילוי גדול, שכן, מדובר אודות "כח" של יהודי, שמובטח לו שכל הענינים שניתנו לו ע"י הקב"ה יתגלו סוכ"ס ויפעלו פעולתם, עד שאפילו פרט אחד בלבד לא ילך לבטלה ח"ו³⁷; אבל אעפ"כ, תכלית הכוונה דתורה היא — "לעשות שלום בעולם"³⁸, וזהו גם הענין ד"הלכה" — "הליכות עולם לו"³⁹, היינו, הפעולה בעולם, וענין זה נפעל ביום ההסתלקות דוקא, שאז ישנם כל עניני העבודה בפועל.

ועפ"ז: מכיון שביום ההסתלקות ישנם כל עניני העבודה בגלוי — אם המדובר הוא בנוגע לכ"ף טבת (יום ההילולא דהרמב"ם), או אם המדובר הוא

(29) שבת קל"ח, ב. וראה סנהדרין צג, ב. (30) רמב"ם הל' לולב פ"ז ה"ב. ובכ"מ. (31) מקוואות פ"ו מ"ז. יריים פ"ב מ"ב. (32) אנה"ק סכ"ט. (33) חגיגה ג, רע"ב. (34) עירובין יג, ב. גיטין ו, ב. (35) ראה בארובה אוה"ת יתרו ע' תתצ ואילך. ד"ה וידבר אלקים תרכ"ז. המשך תרס"ו ע' תלא ואילך. ועוד. (36) אנה"ק סכ"ז וכ"ח. (37) ראה שבת עז, ב. (38) רמב"ם הל' חנוכה בסופן. (39) חבקוק ג, ו. וראה מגילה כח, סע"ב. נדה בסופה.

בנוגע לל"ג בעומר (יום ההילולא דרשב"י) — מהו איפוא העילוי והחידוש שבלימוד הלכה פרטית (דשיעור היום), כאשר מאיר בגלוי "כל תורתו"? והמענה לזה — בפשטות:

לאחרי כל העילויים דיום ההילולא, ובלשונו של רשב"י⁴⁰: "בי' אחידא בי' להטא בי' אתדבקת כו", תכלית העילוי שאין למעלה הימנו (כמבואר בארוכה בדרושי ל"ג בעומר⁴¹) — הרי תכלית הכוונה היא לעשות לו ית' דירה בתחתונים, ע"י העבודה ד"היום לעשותם"⁴², "למעשה ידיך תכסוף"⁴³. ומובן, שכל זה אינו שייך לאחרי ההסתלקות, ואפילו ביום ההסתלקות — כאשר ישנם "כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו . . . בבחי' גילוי".

ולדוגמא — במצות תפילין:

מעשה המצוה והנחת תפילין — ישנו רק כאשר יהודי לאחרי ברי-מצוה מניח תפילין בפועל ממש; משא"כ לאחרי ק"כ שנה, הרי אפילו ביום ההסתלקות, שאז מתגלים כל עניני העבודה, כולל הפעולה והנחת תפילין במשך עשרות שנים — ישנם אמנם כל הענינים הרוחניים, המשכת מוחין במדות, שכר המצווה וכיו"ב, אבל עצם פעולת המצוה והנחת תפילין — לא שייכת יותר!

וכן הוא במשך ימי החיים בעלמא דין — שהפעולה והנחת תפילין שייכת רק ביום ולא בלילה, ביום חול ולא בשבתות וימים טובים, או אפילו חולו של מועד (כפס"ד השו"ע⁴⁴ — מיוסד על המבואר בקבלה⁴⁵), משא"כ בשאר הזמנים — לא שייך העילוי דעצם פעולת הנחת תפילין, כי אם ענין של תוצאה ושכר בלבד.

וגדולה מזו מצינו — שאפילו מצוות שקיומם באופן ד"פעולה נמשכת", אין זה דומה לגבי עצם הפעולה דעשיית המצוה:

במצות מילה — ב' ענינים⁴⁶: (א) פעולת המילה — למול בשר ערלתו, (ב) פעולה נמשכת — שהוא מהול ואינו ערל.

וזהו הביאור במארו⁴⁷ "בשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום אמר אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה וכיון שזוכר במילה שבבשרו נתיישרה דעתו" — דלכאורה, הרי קיים את כל מצוות התורה מלבד מצות מילה? והביאור — שבמצות מילה ישנו ענין שאינו בכל שאר המצוות, שגם לאחרי גמר עשיית המצוה, הרי קיומה באופן ד"פעולה נמשכת", שכן, בכל רגע

40) זח"ג רצב, א. 41) סידור דש, סע"ב ואילך. ובכ"מ. 42) עירובין כב, א. 43) איוב יד, טו. וראה שלי"ה ש' הגדול (כט, ב ואילך). עבודת הקודש חלק העבודה בתחלתו. 44) שו"ע ואדה"ו או"ח סל"א ס"ב. 45) דעת רשב"י — במדרש הנעלם שה"ש עה"פ א, ג (סד, סע"ד). 46) ראה צפצפ"ג על הרמב"ם יוש' הלי' מילה. לקו"ש ח"ג ע' 759 ואילך. וש"נ. 47) מנחות מג, ב.

ורגע מקיים את הציווי שלא יהי' ערל.

ואעפ"כ, הדין ד"העוסק במצוה פטור מן המצוה"⁴⁸ — שייך רק בנוגע לעשיית המצוה, ולא בנוגע לענין ד"פעולה נמשכת", כלומר, בעת עשיית המצוה, שמל את ערלת בנו או ערלת עצמו — פטור הוא מכל המצוות, משא"כ לאח"כ — הרי גם כאשר יחשוב שברגע זה מקיים את הציווי שלא להיות ערל (דבר המועיל לכך שלא יהי' "ערום מן המצוות"), פשיטא, שאין זו סיבה לפטור מקיום כל המצוות!

ועד"ז בנוגע למצות לימוד התורה: גם יהודי שכבר למד כל התורה כולה, ולימודו באופן ד"פעולה נמשכת", היינו, שיש לו עכשיו את כל התורה כולה במוח הזכרון, שהרי גם עכשיו יודע הוא את המעשה אשר יעשון ואלה אשר לא תעשינה — חייב גם הוא בלימוד התורה בכל רגע ורגע, ואם מבטל מלימודו אפילו רגע אחד בלבד — ישנו בזה כל החומר דביטול תורה שמביא אדמו"ר הזקן כפרק ראשון דתניא קדישא!

נמצינו למדים שאפילו כאשר ישנו המשך פעולת המצוה — אין זה בדומה כלל לגבי קיום המצוה בפועל ממש.

ולכן, מסופר בזהר⁴⁹ שביום הסתלקותו אמר רשב"י שכעת יגלה "מילין קדישין דלא גליאן עד השתא", ו"לא סיים בוצינא קדישא למימר חיים עד כו"⁵⁰ [ולהעיר, שמצינו כן אצל אדמו"ר האמצעי, כמ"ש בהקדמה לתורת חיים ש"החל לדרוש דברים עתיקים ונפלאים", "לא סיים בוצינא קדישא למימר חיים כו"'] — ולכאורה: מכיון שביום הסתלקותו האיר בגלוי "כל מעשיו ותורתו ועבודתו", ובפרט "תורתו" — שהרי "תורתו אומנתו"⁵¹, כלומר, כל ספר הזהר (מלבד ה"אידרא"), פנימיות התורה — א"כ, מה הי' הצורך כל כך באמירת תורה חדשה שלא נתגלתה עדיין? ! והביאור — כאמור — שאינו דומה המשך פעולת המצוה (ובנדוד"ד, לימוד התורה) לגבי עצם קיום המצוה, ובנדוד"ד — אמירת תורה חדשה.

ומזה מובן גם בנוגע ליום ההילולא בכל שנה ושנה — שישנם אמנם "כל מעשיו ותורתו ועבודתו" . בכח"י גילוי", אבל אעפ"כ, אין זה בדומה לגבי המעלה שנפעלת ע"ז שיהודי לומד מאמר בזהר, שאז "הקב"ה קורא ושונה כנגדו"⁵² — נותן התורה, ונמשך ומתגלה ע"י ה"ממוצע" שהתורה נקראת על שמו⁵³, ובנדוד"ד — רשב"י, שכל זה נפעל, כאמור, ע"י לימודו של יהודי בעולם העשיי, כה"א מוצאות הפה הגשמי, ובאופן דעקימת שפתיו הוי

48) סוכה כה, סע"א. סוטה מד, ב. 49) ח"ג רפז, ב. 50) שם רצו, ב. 51) שבת יא, א. טרשו"ע וארה"ז אר"ח סו"ס קו. הלי' ת"ת לארה"ז פ"ד סו"ד. 52) ראה תדבא"ר רפ"ח. יל"ש איכה רמו תתלד. תו"א יתרו סח, ג. ועוד. 53) ע"ז יט, א. וראה קידושין לב, סע"א ואל"ך.

מעשה⁵⁴.

ועד"ז בנוגע ללימוד הלכה בספרו של הרמב"ם ביום ההילולא שלו (בכ"ף טבת) — אע"פ שביום זה מתגלים "כל מעשיו ותורתו ועבודתו" — שכן, הגילוי דיום ההסתלקות הוא באופן דפעולה נמשכת בלבד, ואילו לימוד ההלכה הו"ע של מעשה בפועל.

ומכל זה מובן העילוי המיוחד דלימוד הלכה בשיעור היומי ברמב"ם — גם כאשר נמצאים ביום ההילולא דרשב"י, שבו מתגלים "כל מעשיו ותורתו ועבודתו".

ט. בשיעור היומי ברמב"ם — מסיימים "סדר תפלות כל השנה" בענין "המפטיר בנביא".

ולהעיר⁵⁵, שהרמב"ם מפרט את כל ההפטרות דכל פרשיות התורה, מלבד ההפטרה דפרשת "וילך". — הרמב"ם מביא את ההפטרה דפרשת נצבים, ומיד לאחר' — ההפטרה דפרשת האיזנו, ומשמיט את ההפטרה דפרשת וילך! ויש לעיין ולבדוק בכתב-יד דהרמב"ם — אולי זוהי השמטת המעתיק או המדפיסים, שכן, דבר תמוה הוא שכל ההפטרות הזכיר הרמב"ם [הן ההפטרות דכל הפרשיות שבתורה, והן ההפטרות דשבת ר"ח ושבת ערב ר"ח — בהלכות תפלה⁵⁶, והן כל שאר ההפטרות דכל השנה⁵⁷], מלבד הפטרה אחת ויחידה — ההפטרה דפרשת וילך!

ואין לומר שהסיבה לכך היא מפני שבכמה שנים הפרשיות "נצבים-וילך" מחוברות — כי [נוסף לכך שישנם עוד פרשיות מחוברות, ואעפ"כ הזכיר הרמב"ם את ההפטרות דב' הפרשיות, הרי] טעם זה מכריח להזכיר את ההפטרה דפרשת "וילך", כפי שמסיים הרמב"ם: "כל שבת שקורין בה שתי פרשיות מפטירין בה מענין פרשה אחרונה", ובנדו"ד, כש"נצבים-וילך" מחוברות — מפטירין מענין פרשת וילך!

עוד ענין בסדר ההפטרות שברמב"ם:

לאחרי שמפרט את ההפטרות שמענין פרשיות התורה — מוסיף ומסיים: "וכן נהגו רוב העם להיות מפטירין בנחמות ישעיהו מאחר תשעה באב עד ראש השנה, בשבת שאחר תשעה באב נחמו נחמו עמי... בשביעית שוש אשיש בה".

אמנם, בפסיקתא⁵⁸ מוסיף לאחרי שבע הפטרות אלו ("שבע דנחמתא") עוד ב' הפטרות — "תרת' דתיובתא" ("דרשו" ו"שובה"), וכן הובא בטור⁵⁹.

54 סנהדרין סה, א. 55 ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 298 הערה 2. 56 פ"ג ה"ד. 57 שם ה"ח ואילך. 58 הובא בתור"ה ר"ח — מגילה לא, ב. אבודרהם סדר הפרשיות וההפטרות. 59 או"ח סו"ס כח.

אבל הרמב"ם, מסיים — כאמור — בהפטרה ד"שוש אישיש בה"ו, ואינו מזכיר "תרת" דתויבתא, שכן, כוונת הרמב"ם בהביאו ש"מפטירין בנחמות ישעיהו" היא (לא להשמיענו מנהג זה, שכבר כתבו בהלכות תפלה⁶⁰, כי אם) לסיים בדבר טוב.

ו"תן לחכם ויחכם עוד"⁶¹ — לכל לראש, כאמור, לעיין ולבדוק בכתבי-יד דהרמב"ם, וכן להשוות את הדברים עם סדר ההפטרות שבסידור ר' עמרם גאון ור' סעדי' גאון, שקדמו (בחיים חיותם בעלמא דין) להרמב"ם.

י. כמו כן יש להתעכב על הלכה בסיום שיעור היומי — הלכות שבת סוף פרק ב':

כותב הרמב"ם: "צריך על עיירות הגוים [הגירסא שלפנינו היא: עכו"ם, אבל בדפוסים שלא שלטה בהם יד ה"צענזור", הגירסא היא: גוים] שלשה ימים קודם לשבת, ועושיין עמהן מלחמה בכל יום ויום ואפילו בשבת, עד שכובשין אותה, ואע"פ שהיא מלחמת הרשות, מפי השמועה למדו⁶² עד דרתה ואפילו בשבת, ואין צריך לומר במלחמת מצוה, ולא כבש יהושע יריחו אלא בשבת". והנה, בנושא זה דן הרמב"ם גם בהלכות מלכים⁶³, ושם: "צריך על עיירות גוים בשבת ועושיין עמהן מלחמה בשבת, שנאמר עד דרתה ואפילו בשבת, בין מלחמת מצוה בין מלחמת הרשות".

ולכאורה, הרי זו סתירה מפורשת: בהלכות שבת פוסק הרמב"ם "צריך כו' שלשה ימים קודם לשבת" [וכן הוא בסוף הל' שבת⁶⁴: "אין צריך כו' פחות משלשה ימים קודם השבת, כדי שתתישב דעת אנשי המלחמה עליהן ולא יהיו מבוהלים וטרודים בשבת"⁶⁵], ובהל' מלכים פוסק "צריך כו' בשבת"?

והנה, הכסף משנה⁶⁵ מגי' בדברי הרמב"ם (בהל' מלכים) "צריך כו' שלשה ימים קודם השבת"⁶⁶, וז"ל: "ועכ"פ יש כאן טעות סופר, וכן צריך להגי', כמו שכתב הוא עצמו בספ"ב מהלכות שבת כו'".

אבל הלחם משנה⁶⁷ מקיים את הגירסא הנ"ל ("צריך כו' בשבת") בהל' מלכים, ומפרש שקאי במלחמת מצוה, ששם מתחילין בשבת עצמו. ועפ"ז — מ"ש הרמב"ם (בהל' שבת) "ואין צריך לומר במלחמת מצוה", פירושו (לא רק ק"ו בלבד, שאותו דין שישנו במלחמת רשות ישנו גם במלחמת מצוה, במכ"ש וק"ו, אלא יתירה מזה) "דשם אפילו בשבת עצמו מתחילין, וכדקאמר בירושלמי"⁶⁸ (* להעיר, שברובם ככולם דההלכות — לא כתב הטעם כלל, וגם בנדו"ד, שכותב הטעם — כתבו במקום שנדרש לענין ולימוד נוסף. ואכ"מ.

60) פי"ג הי"ט. 61) ל' הכתוב — משלי ט, ט. 62) שבת יט, א. ועוד. 63) פ"ו הי"א. 64) פ"ל הי"ג. 65) הל' מלכים שם. 66) כן הוא בדפוסים שלפנינו — ע"פ הגהת הכס"מ. 67) הל' שבת ספ"ב. 68) שבת פ"א טה"ח.

(כפי שמביא גם הכסף משנה את דברי הירושלמי), וכן הוא בהלכות מלכים — "צריך כו' בשבת", דקאי במלחמת מצוה (כנ"ל). וממשיך הלח"מ: "ומה שכתב בסוף דבריו (בהל' מלכים) בין במלחמת מצוה בין רשות — קאי אמאי דקאמר עד רדתה אפי' בשבת, דאירי אפילו ברשות, אבל לעולם דברשות בעינן ג' ימים קודם, וסמך על מה שאמר כאן", ומסיים: "ועם זה נתיישב מה שאמר כאן עם מה שאמר שם, ולא נצטרך לומר דט"ס יש שם, כמ"ש שם הרב הגדול בעל כ"מ".

יא. אמנם, ע"פ האמור לעיל (כפי' הלח"מ) שכוונת הרמב"ם כמ"ש "ואין צריך לומר במלחמת מצוה" שצריך אפילו בשבת (כבירושלמי, וכבהל' מלכים: "צריך כו' בשבת") — אינו מובן:

(א) מהי הראי' מכיבוש יריחו שמתחילין לצור בשבת — הרי התחלת המצור ביריחו הי' ששה ימים לפני השבת?!

(ב) הראי' מיריחו היא שמוטר אפילו בשבת, ומדוע לשון הרמב"ם הוא "ולא כבש יהושע את יריחו אלא בשבת" — לשון המדגיש שענין זה הוא לעיכובא⁶⁹ — וכי יש צורך להתחיל בשבת דוקא?!

גם צריך להבין מהו הטעם לשינוי הלשון בין הל' שבת להל' מלכים: בהל' שבת — "צריך כו' ועושין עמהם מלחמה בכל יום ויום ואפילו בשבת עד שכובשין אותה", ובהל' מלכים — "צריך כו' ועושין עמהם מלחמה בשבת", ומשמט "בכל יום ויום ואפילו (בשבת)", ואינו מוסיף "עד שכובשין אותה".

יב. ויש לומר הביאור בזה:

מלשון הרמב"ם בהתחלת ההלכה, מוכת, שישנם כאן ב' ענינים — מצור ומלחמה: (א) "צריך כו' שלשה ימים קודם לשבת", (ב) "ועושין עמהם מלחמה כו' ואפילו בשבת", וכן בהל' מלכים: (א) "צריך כו' בשבת", (ב) "ועושין עמהם מלחמה בשבת", שהרי לא כתבם הרמב"ם בחדא מחתא — "צריך כו' ועושין עמהם מלחמה בשבת".

ועתה נבוא לבאר את דברי הרמב"ם — בהל' שבת:

בהתחלת ההלכה כותב הרמב"ם "צריך כו' שלשה ימים קודם לשבת", וממשיך דין נוסף: "ועושין עמהם מלחמה בכל יום ויום ואפילו בשבת עד שכובשין אותה, ואע"פ שהיא מלחמת הרשות" — שאם התחילו במלחמה ג' ימים לפני שבת, ממשיכים במלחמה גם ביום השבת, "עד שכובשין אותה", ודין זה נלמד ממ"ש "עד רדתה ואפילו בשבת" [שגם הלשון "עד רדתה" מורה על המשך המלחמה]; אבל להתחיל במלחמה — אין מתחילין בשבת, במכ"ש מזה שאין מתחילין אפילו במצור בלבד, וכמובן בפשטות שניתוסף פחד

(69) ראה תור"ה מתני' — מנחות פג, סע"ב.

במלחמה על הפחד דמצור (שאין בו חרב כו' ולא סכנה כלל), ועד ג' ימים לא תתיישב דעת אנשי המלחמה כו' (כדברי הרמב"ם בסוף הל' שבת).

והנה, כל זה — "במלחמת הרשות"; ולאחרי כן ממשיך הרמב"ם בנוגע למלחמת מצוה — "ואין צריך לומר במלחמת מצוה", היינו, ששם מתחילין גם בשבת עצמו (לא רק שלשה ימים קודם לשבת), הן התחלת המצור, ויתירה מזה: אפילו התחלת מלחמה.

ומביא ראי' שבמלחמת מצוה מתחילין בשבת (לא רק במצור, אלא גם) במלחמה — "ולא ככש יהושע יריחו אלא בשבת":

ככיבוש יריחו — הנה במשך כל ששת הימים שלפני שבת שבהם הקיפו את העיר כל אנשי המלחמה ביחד עם הכהנים וארון ה', הי' ענין של מצור כלבד [נוסף לכך ש"יריחו סוגרת ומסוגרת גו' אין יוצא ואין בה"⁷⁰, עוד לפני שהתחילו להקיף את העיר בששת הימים], ולא הי' ענין של מלחמה וכיבוש כלל, שכן, גדר הכיבוש ע"פ הלכה הוא — "והיו לך למס ועבדוך"⁷¹, ופשוט, שבמשך ששת הימים שהקיפו את חומת יריחו, היתה הנהגת יריחו ע"פ המלך והשרים שבה, ולא הי' אצלם ענין של מס ועבדות כלל.

מתי התחילה המלחמה (והכיבוש) — רק אחרי ש"ותפול החומה תחתיו"⁷² ביום השבת, שאז נכנסו אנשי המלחמה ליריחו עם כלי זיין כו', "ויעל העם העירה איש נגדו וילכדו את העיר ויחרימו גו' לפי חרב"⁷³.

וזהו הלימוד מכיבוש יריחו — "לא ככש יהושע יריחו אלא בשבת", שמכיון שמצינו שהכיבוש והמלחמה לא התחיל אלא בשבת, היינו, שלפני שבת לא הי' עדיין ענין של מלחמה כלל, והתחלת המלחמה היתה רק בשבת, הרי למדים מכאן שבמלחמת מצוה מתחילין ביום השבת אפילו במלחמה.

ומ"ש בהל' מלכים "צריך כו' בשבת ועושין עמהן מלחמה בשבת" — קאי במלחמת מצוה, שמתחילין במצור ואפילו במלחמה ביום השבת,

ולאח"כ מוסיף עוד דין, "שנאמר עד רדתה ואפילו בשבת, בין מלחמת מצוה בין מלחמת הרשות", דקאי על המשך המצור והמלחמה ("עד רדתה"), שביום השבת ממשיכים במצור ובמלחמה (אם התחילו לפני השבת), ודין זה הוא "בין מלחמת מצוה בין מלחמת הרשות".

יג. עפ"ז מוכנים כל הדיוקים דלעיל:

לכל לראש — אין צורך להגי' טעות סופר, אלא יש לקיים את הגירסא (בהל' מלכים) "צריך כו' בשבת" (כדברי הלח"מ).

ובנוגע לקושיות דלעיל: (א) מהי הראי' מכיבוש יריחו שמתחילין לצור

(70) יהושע ו, א. (71) שופטים כ, יא. (72) יהושע שם, כ. (73) שם, כ"א.

בשבת, הרי המצור התחיל ששה ימים לפני השבת, (ב) דיוק הלשון "לא כבש יהושע יריחו אלא בשבת" — הנה הראי' מכיבוש יריחו היא שמתחילין במלחמה בשבת, ולכן מדייק "לא כבש כו' אלא בשבת", להדגיש שבשבת התחילה המלחמה, מכיון שעד שבת לא הי' ענין של מלחמה כלל.

וכמו כן מובן מדוע הלשון "ועושין עמהן מלחמה בכל יום ויום ואפילו בשבת עד שכובשין אותה" נאמר בהל' שבת ולא בהל' מלכים — כי בהל' שבת קאי על המשך המלחמה במלחמת רשות, היינו, שלאחרי שהתחילו במלחמה ג' ימים לפני השבת, עושין מלחמה בכל יום ויום, גם כאשר הדבר נמשך בשבת, עד שכובשין אותה; משא"כ בהל' מלכים (בהתחלת ההלכה) — קאי במלחמת מצוה, שבה "צרינן כו' בשבת ועושין עמהם מלחמה בשבת".

יד. והנה, בהמשך להמדובר לעיל (ס"ה"ו) אודות הקשר והשייכות שבין רשב"י עם הרמב"ם — דבר הבא לידי ביטוי בחיבוריהם שנכתבו באופן ד"אנא נפשי כתבית יהבית", הרמב"ם בספר הי"ד, ורשב"י בספר הזהר, "חיבורא דילך" — הרי ישנה סגולה מיוחדת בספרו של רשב"י בנוגע לענין הגאולה: "כהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזהר . . יפקון ביי' מן גלותא ברחמים".

ובזה גופא ישנה הדגשה מיוחדת שהציאה מהגלות היא "ברחמים" — בהתאם לענינו של רשב"י שעבודתו היא ע"י התורה ("תורתו אומנתו"):

מבואר בכ"מ⁷⁴ החילוק שבין פעולתו של חוני המעגל ע"י תפלה לפעולתו של רשב"י ע"י התורה בקשר לירידת גשמים — שאצל חוני המעגל הי' צורך בהשתדלות מיוחדת הקשורה עם ענין של צער, "עג עוגה ועמד בתוכה ואמר . . איני זז מכאן כו'", ואפילו לאח"ז — "התחילו גשמים מנטפין", טיפין טיפין בלבד, ואח"כ — "התחילו לירד בזעף", באופן ד"רוב טובה", ורק לאחר כל ההשתדלות — ירדו גשמים כתיקונן⁷⁵; משא"כ אצל רשב"י — "זימנא חדא הוה צריכא עלמא למיטרא", וכשבאו אצל רשב"י, אמר תורה על הפסוק⁷⁶ "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד", ומיד ירדו גשמי ברכה כתיקונן⁷⁷.

כלומר: תפלה — קשורה עם ענין של תענית כו', אשר למרות שזהו "עת רצון"⁷⁸, הרי סוכ"ס נעשה הדבר ע"י ענינים שהם היפך התענוג, ענין של עינוי, ולכן גם ההשפעה שע"י התפלה באה לאחרי השתדלות מיוחדת כאשר עדיין לא נמשכה ההשפעה באופן הרצוי; משא"כ תורה — "דרכי' דרכי נועם", ענין של עונג, ולכן, גם ההשפעה שע"י אמירת תורה באה באופן של עונג — המשכת גשמי ברכה מלכתחילה.

(74) ראה אה"ת ויקרא (כרך א) ע' ונד ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' רסו ואילך. המשך תערוב"ח"א ע' תקעט. ח"ב ע' תשסו. (75) תענית כג, א. (76) תהלים קלג, א. (77) זח"ג נט, רע"ב. (78) ראה אגה"ת ספ"כ.

ובפרט שאמירת התורה היתה בענין שתוכנו קשור עם ירידת גשמים — כפי שמבאר אדמו"ר הצ"צ⁷⁹ בפירושו הפסוק "מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד" שזהו"ע יחוד משפיע ומקבל, ולכן, עי"ז נפעל הענין דיחוד משפיע ומקבל בעולם — שמים וארץ, "הרוה את הארץ והולידה והצמיחה"⁸⁰.
 ויש להוסיף, שבפסוק זה מרומז גם ענין התענוג ("דרכי דרכי נועם") — "מה טוב ומה נעים",

הן בנוגע לעצם אמירת התורה — כמוכן, שאצל תלמידי רשב"י, שגם עבודתם היא באופן ד"תורתם אומנתם" (רשב"י וחבריו), הרי שלימות התענוג שלהם הוא מדברי תורה של רשב"י [ובפרט — תורה חדשה, לא רק באופן ד"פעולה נמשכת" מדברי התורה שלמדו לפניו (כנ"ל ס"ח)],

והן בנוגע להשפעה דירידת גשמים — שלא הי' בזה ענין של צער כלל, מכיון שתיכף ומיד ירדו גשמי ברכה.

וכל זה נפעל באמירת תורה ע"י רשב"י — נגלה דתורה ופנימיות התורה גם יחד, וכבנדוד, שמדובר אודות פסוק מפורש וגלוי בתושב"כ, וכיחד עם זה, מתבאר הפסוק ע"פ פנימיות התורה (נוסף לכך שפנימיות התורה נכללה ב"מקרא", כמבואר בלקו"ת⁸¹).

ומזה מובן גם בנוגע לכללות ענין הגאולה ע"י "חיבורא דילך דאיהו ספר הזהר" — שענין זה נפעל באופן של "דרכי נועם" דוקא, וכאמור, "יפקון בי' מן גלותא ברחמים".

טו. ויה"ר אשר מהדיבור והלימוד בענינים ד"חיבורא דילך" — נזכה בקרוב ממש לקיום ההבטחה ד"יפקון בי' מן גלותא ברחמים",
 ובפרט לאחרי שכבר נתגלו הענינים דפנימיות התורה ("חיבורא דילך") — החל מזמן האריו"ל שאמר ש"דוקא בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה"⁸²,

עד לזמנו של הבעש"ט, שעל ידו התחילה חכמה זו להתגלות ולהתפשט באופן של הרחבה — בהתאם לדבריו של מלך המשיח (כמענה על שאלתו של הבעש"ט "אימתי אתי מר") "לכשיפוצו מעינותיך חוצה"⁸³,

ובמיוחד לאחרי התגלות תורת חסידות חב"ד, אשר על ידה באים הענינים דפנימיות התורה באופן ד"יתפרנסון מהאי חיבורא דילך"⁸⁴, כפירוש ה"מקדש מלך" בהקדמתו לזהר: "כשיפורש להם אמיתות מאמרינו", כלומר, באופן של

79) אה"ת שם ע' רנה. (80) ישע"י נה, י. (81) ויקרא ה, ג. שה"ש ג, ג. (82) אנה"ק רסכ"ו. (83) אנה"ק דהבעש"ט — נדפסה בסו"ס בן פורת יוסף, ובריש ס' כש"ט. (84) תקו"ז ת"ו בסופו.

הבנה והשגה בחכמה בינה ודעת. עד לאופן ד"יתקע מחשבתו בחוץ"85, וכתוצאה מזה — הולדת המדות, אהבה וענפי ויראה וענפי, כידוע86 ש"דעת" הוא "מפתחא דכליל שית", עד לענין של מעשה בפועל — כללות מעשינו ועבודתינו.

ובאופן כזה מסיימים את כל מעשינו ועבודתינו במשך "שיתא אלפי שנין (ד)הוי עלמא"87 בשלימות, ואז — לוקחים את ה"מפתח" ("מפתחא דכליל שית") ופותחים את ה"תיבה" שבה מונחים כל ה"אוצרות" הכי נעלים שנפעלו ונאספו ע"י כללות העבודה ד"היום לעשותם", כמשל הידוע בדרושי אדמו"ר מהר"ש88 מאדם שיש לו עושר מופלג הגנוז בתיבה, וכידו גם המפתח של התיבה כו'.

וכל זה — בעגלא דידן, ובדרכי נועם ודרכי שלום, שהרי "הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים"89, ומכיון שכן, "הנה זה בא"90 — לא רק "קול מבשר מבשר ואומר"91, אלא "הנה זה בא" בפועל ממש, וכאמור. בעגלא דידן. "בשעתא חדא ביומא חדא וברגעא חדא"92. תיכף ומיד ב"זמנא חדא (ד)הוה צריכא עלמא" לברכת הגאולה,

ומ"זמנא חדא" זה — באים ל"אותו הזמן" ש"לא יהי שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות", עדי קיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים",

בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בשעתא חדא וברגעא חדא.

* * *

טז. בהמשך להמדובר לעיל אודות לימוד שיעורי הרמב"ם — הרי כאן המקום להזכיר עוה"פ אודות ה"סיומים" על הרמב"ם. ובהקדמה:

אע"פ שבימים אלו סיימו כבר לימוד ספר אהבה דמחזור שני [שסיומו — בהלכות מילה (וכפי שדובר מכבר93 אודות הפסוקים שמביא הרמב"ם — בהשוואה לבבלי וירושלמי) ו"סדר תפלות כל השנה"] — מ"מ, יש צורך להשתדל גם בקשר לעריכת "סיומים" על לימוד מחזור ראשון דכל ספר הרמב"ם, שכן, בנוגע להתעוררות ע"ד ההשתתפות בלימוד שיעורי הרמב"ם, הרי אינו דומה ה"רושם" דסיום ספר אחד לגבי ה"רושם" דסיום הרמב"ם כולו,

85) תניא פ"ג. 86) זח"ב קעז, רע"ב. וראה לקו"ת ואתחנן ו. ד. ובכ"מ. 87) ר"ה לא, א. סנהדרין צז, סע"א. 88) סה"מ תרכ"ט ר"ע רט. ד"ה פור נתן תרמ"ב. ד"ה באחי לגני תשי"א פ"ה (קונטרס מאמרים ע' ז). וש"נ. 89) שה"ש ב, ט. וראה "קול קורא" שנדפס ב"הקדיאה והקדושה" סיון תש"א. אג"ק אדמו"ר מהררי"צ ח"ה ע' שסז. ועוד. וראה גם שיחת כ"ה ניסן — ביחירות לאורחים שיחיו ס"ג. 90) שה"ש שם. פ. 91) נוסח "הושענת" להושר. 92) זח"א קכט, סע"א. 93) לקו"ש לך שו.

כפי שרואים במוחש שסיום הרמב"ם כולו מביא לידי התעוררות, מרץ וחיות יתירים בכל הקשור ללימוד שיעורי הרמב"ם.

והמפורסמות אין צריכות ראי' — כפי שרואים בפשטות ובדרך הטבע: כאשר "מרעישים" שמתכוננים לערוך סיום על הרמב"ם מחר, מחרתיים וכיו"ב — הרי גם אלו שלא ידעו עד-עתה אודות לימוד הרמב"ם מתעניינים ושואלים "מהו הרעש", "במה עסקינן", או מהו הקשר והשייכות אליו [ובפרט כאשר מסבירים להם אודות תורת הבעש"ט⁹⁴ שכאשר יהודי שומע או רואה דבר מסויים, עליו לדעת שבדואי שייך הדבר אליו], וסוכ"ס פועל הדבר "הזוה" אצל כל השומעים — שגם הם מוסיפים בלימוד הרמב"ם, ועד שנעשים "נרות להאיר" — שמשפיעים על יהודים נוספים שגם הם ישתתפו בלימוד הרמב"ם. והגע עצמך: כדי לפעול על יהודי שילמד (או שיוסיף ויחדש בלימוד הרמב"ם) — יש לעשות את כל המאמצים האפשריים, ולחפש כל מיני דרכים ואמצעים שיכולים להביא לידי התעוררות בדבר — אפילו באופן ד"שלא לשמה". ועאכ"כ שיש לנצל את ההתעוררות שע"י עריכת "סיומים" — דבר רצוי וטוב ("לשמה") מצד עצמו, שכן, "עושים שמחה לגמרה של תורה"⁹⁵, ועאכ"כ בנוגע לסיום ספר הרמב"ם כולו, אשר (כדברי הרמב"ם) "חיבור זה מקבץ לתורה שבעל-פה כולה"!

ולכן: בכל עיר ועיירה, בכל חוג, ובכל בית-כנסת (וכיו"ב) שעדיין לא נערך סיום הרמב"ם, או עכ"פ השתתפות בסיום הרמב"ם שנערך במקום אחר — ראוי וטוב ונכון (ככל ט"ו הלשונות ד"אמת ויציב ונכון כו") שיערכו עכשיו סיום על הרמב"ם. ועי"ז, כאמור, יצטרפו עוד יהודים ללימוד הרמב"ם. יז. מאמר המוסגר:

ישנם כאלו שעושים "ליצנות" מלימוד הרמב"ם — בשליחותו של זה שאינו אוחז מהרמב"ם... אלא מפני שמפחד לומר זאת בגלוי, מלביש זאת בלבושים אחרים — שיש "להגן" על הרמב"ם... בה בשעה שכוונתו היא — אולי יצליח לפעול על יהודי אחד, שנים או שלשה יהודים, שלא ילמדו רמב"ם!...

בין אם רצון זה (שלא ילמדו רמב"ם) הוא בגלוי אצלו או שלא בגלוי, הרי דברי-ליצנות בקשר ללימוד הרמב"ם, פעולתם אחת היא — חלישות בלימוד הרמב"ם, שכן, יהודי ששומע דברי ליצנות — בודאי לא יפעלו דברים אלו הוספה בלימוד הרמב"ם... אם יפעלו דברים אלו משהו — תהי' הפעולה ככך שיגרמו שימצא יהודי אחד שיפסיק ח"ו ללמוד שיעור יומי ברמב"ם!

(94) "היום יום" — ט' אייר. כש"ט הוספת סק"ז-קכט. וש"י. (95) טור ורמ"א או"ח סתרי"ט. וראה קונטרס שיחת בדבר לימוד ספר הרמב"ם ע' 27 (התועדויות תשר"מ ח"ג ע' 1625).

אמנם, "אין שליח לדבר עבירה"⁹⁶, ובמילא, יקבל את העונש המגיע לו על כך, אבל אעפ"כ, אותו אחד שגרם נזק ליהודי, ולא נזק סתם, אלא נזק בהתקשרותו של היהודי עם התורה – כבר מילתי אמורה בכו"כ מקומות, ואין כאן המקום להאריך בזה.

ובקשר לטענה שעושים זאת כדי "להגן" על כבודו של הרמב"ם – נבדוק ונראה היכן ובאיזה אופן בא לידי ביטוי כבודו של הרמב"ם:

אלו שעושים "ליצנות" מתוך "מסוה" של הגנה על כבוד הרמב"ם – ישאלו ויבררו אצלם האם הם בעצמם למדו במשך כל ימי חייהם לכל-הפחות ספר אחד מ"ד ספרי הרמב"ם מתחילתו ועד סופו? ובכן, אם יתפסו אותם ברגע של אמת, ברגע שיהיו מוכנים לומר את האמת, כפי ש"כלפי שמיא גליא" – יתברר ש"לא היו דברים מעולם"!... הוא למד הלכות בודדות, ויתכן אפילו הלכות בודדות בכל א' מ"ד ספרי הרמב"ם, אבל ללמוד רמב"ם על הסדר, לכל הפחות ספר אחד, ספר השייך לדיני "חושן משפט", כמו: "ספר נזיקין" – לא תמצא ספר אחד שלמדו כולו מתחילתו ועד סופו!

בודאי יודע אודות הכלל⁹⁷ שהרמב"ם סומך על מ"ש בהלכות שלפנ"ז, ובמילא, כשלומדים שלא על הסדר, יכולים לטעות בהבנת ההלכה, מכיון שאינו יודע את דברי הרמב"ם שלפנ"ז שעליהם סמך הרמב"ם בכתבו הלכה זו. אבל אעפ"כ, אין זה שייך אליו – שהרי יש לו "ראש טוב", ויכול לומר "שיעור"... ומה גם שיכול לעשות "ליצנות"... ומכיון שכן, מי ידמה לו ומי ישוה לו!... אמנם, לאחר ככלות הכל – בין כל אלו שעושים "ליצנות" מלימוד הרמב"ם לא ימצא אף אחד שלמד לכל-הפחות ספר אחד מספרי הרמב"ם מתחילתו ועד סופו!...

לכאורה, יכולים לשאול: מניין הוודאות שאין ביניהם אף אחד שלמד רמב"ם? הנה המענה לזה – בפשטות: אילו הי' לו קשר עם הרמב"ם, עכ"פ ספר אחד – הרי הרמב"ם לא הי' מניחו לעשות "ליצנות", שכן, לימוד הרמב"ם ו"ליצנות" הם תרתי דסתרי: לימוד הרמב"ם – "דבר הוי' זו הלכה", ו"ליצינים" – "כת⁹⁸ ליצינים" – מהכתות ש"אין מקבלות פני שכינה"!...

ולעומת זאת – יהודי שמקבל על עצמו (בלי-נדר) ללמוד שיעור ברמב"ם, הנה גם כשלומד את דברי הרמב"ם בפשטות, לא כדי להיות "פוסק" ו"מורה-הוראה" בישראל וכיו"ב, כי אם לימוד ע"ד הפשט, אופן הלימוד של קטן, קטנות המוחין, ובלשון הרמב"ם: "לקטן ולגדול" – הרי עי"ז ממלא את רצונו של הרמב"ם, ובהיותו במקומו ב"גן-עדן" – נהנה הרמב"ם מכך שנוסף

⁹⁶ קידושין מב. כ. וש"נ. רמב"ם הל' מעילה פ"ז ה"כ. (97) יר מלאכי כללי הרמב"ם ס"ו. וש"נ. (98) סוטה מב. א. סנהדרין קג, א.

עוד יהודי הלומד תורתו!

זאת ועוד:

מפורש בגמרא⁹⁹ — נגלה דתורה — "תלמידי חכמים כיון שאומרים דבר שמועה מפיהם בעוה"ז שפתותיהם דובכות בקבר", כלומר, כאשר יהודי לומד הלכה ברמב"ם אפילו כ"קטן", הוא קורא את ההלכה ויודע את הפירוש הפשוט — פוסקת הגמרא שעי"ז שפתותיו של הרמב"ם דובכות בקבר!

והגע עצמך: יהודי הנמצא בחוץ-לארץ ולומד הלכה ברמב"ם — פועל הוא שהרמב"ם מניח את כל עניניו ב"גן-עדן", ומטריח את עצמו לבוא למטה, לעוה"ז התחתון, במקום מנוחתו של הרמב"ם — בטבריא שבארץ הקודש (אחת מ"ד ערי הקודש" שבארץ הקודש עצמה¹⁰⁰) ושם — שפתותיו דובכות בקבר: לולי זאת — יתכן שהרמב"ם כותב ואינו מדבר, אמנם, עי"ז שאומרים דבר שמועה מפיו (לימוד הלכה ברמב"ם) — אזי שפתותיו של הרמב"ם דובכות בקבר, כלומר, תנועת השפתיים הגשמיים ככעת הדיבור!

ויש להוסיף, שמכיון ששפתותיו דובכות בקבר — נעשה שינוי באויר שמסביב לשפתיים, ועי"ז נעשה שינוי בכל האויר שבכל העולם:

טבע האויר — כפי שהטביע בו הקב"ה — שכאשר נעשית תנודה בחלק מסויים שבו, הנה תנודה זו גורמת לתנודות נוספות באויר שמסביב, וכן הלאה, עד שנגרמת תנודה בכל האויר שבכל העולם כולו.

דבר גוש, כמו אבן וכיו"ב — כשנעשה שינוי באבן זה, לא נעשה שום שינוי באבן אחר הנמצא בהפסק מקום. אמנם, באויר — הטביע הקב"ה (לא נס, כי אם דבר טבעי) שכל שינוי בחלק מסויים באויר, פועל על האויר שבכל העולם.

ובנדוד: כאשר שפתותיו של הרמב"ם דובכות בקבר — נעשה שינוי באויר שמסביב לשפתיים, ובמילא, נעשה שינוי בכל האויר שבכל העולם כולו, ומוכן גודל העילוי שבדבר — שבכל העולם כולו ישנה פעולה והשפעה מתנועת שפתותיו של הרמב"ם!

ומי פעל כל זאת — "קטן" שלומד הלכה ברמב"ם!

ית. ונחזור לענינו — שיש להשתדל בכל הדרכים והאופנים לפעול שיהודים נוספים יצטרפו ויקבלו על עצמם ללמוד רמב"ם, ומהדרכים לפעול התעוררות בענין זה — עריכת "סיומים" על לימוד מחזור ראשון-דהרמב"ם בכל מקום ומקום, כנ"ל.

ולכן, מכיון ששומעים את הדברים בכמה מקומות — הרי זה הזמן

99) יבמות צו, א. 100) ראה לקו"ש חכ"א ע' 332. וש"נ.

המתאים לעורר ע"ד עריכת סיומים על הרמב"ם בכל מקום ומקום.

וכמדובר כמ"פ שלא נוגע לפרסם מי הציע הצעה זו — אדרבה: הרשות נתונה לכאור"א לעשות מזה ענין שלו, ענין שמתחייב ע"פ שכלו, שכן, כל מי שיחשוב בעצמו על הענין, יגיע בעצמו לידי מסקנא שכאשר עורכים סיום על הרמב"ם — בודאי ששפתותיו של הרמב"ם דוככות בקבר, ובודאי שהדבר יפעל אצל כל המשתתפים להוסיף בהתקשרותם עם תורה ויהדות בכלל, ובפרט — עם הרמב"ם, ולימוד ההלכות שברמב"ם. ומכיון שכן, יעסוק בזה כאילו היתה זו הצעה שלו!

יט. נוסף לזה:

כדאי ונכון שתשאר "מזכרת" מסוימים אלו — עי"ז שידפיסו את דברי התורה שנאמרו בעת עריכת הסיומים, ויפרסמו זאת בין כל משתתפי ה"סיום".

והדברים אמורים גם אם לא יאמרו "חידושים גדולים" שיהיו ראויים להתפרסם בכל העולם כולו — שכן, מפורש בגמרא¹⁰¹ ש"אי אפשר לבית המדרש בלא חידוש", כלומר, לא ימלט שלא יתוּסַף ענין מסויים בהבנת והשגת הרמב"ם, תירוץ או קושיא, פלפולא דאורייתא כו', ובמילא, גם חידושים אלו יש להעלותם על הכתב ולהדפיסם.

ואין צורך לבאר את גודל התועלת שבדבר, הן בנוגע למשתתפי ה"סיום", והן בנוגע לבני־ביתם — שיראו גם להם את דברי־התורה שנאמרו בעת עריכת ה"סיום",

[ובפרט אלו שאמרו את הדברים הנדפסים — שבודאי יוכל כל א' מהם לספר לאשתו ולבניו ולבנותיו: מה דעתכם — דברים אלו אמרתי ב"סיום", והדפיסו את הדברים... ומובן, שגם ענין זה הוא "לשמה": כאשר מדברים עם בני־הבית אודות דברי תורה — אין זה ענין ד"שלא לשמה", כדי שיביא תועלת בנוגע ל"שלום־בית" וכיו"ב, אלא לכל לראש הרי זה דבר טוב מצד עצמו, ונוסף לזה, ישנה הפעולה גם בשטחים אחרים — שטחים קטנים, או אפילו גדולים יותר מהשטח שבו נפעלה הפעולה באופן ישיר].

ויש להוסיף בזה — ע"פ דברי המשנה [שנכתבה אף היא בלשון ברורה וקצרה, כמ"ש הרמב"ם¹⁰² אודות לשון המשנה "דבר קצר וכולל ענינים רבים", ובלשון זה כתב הרמב"ם את חיבורו — "לשון צח וקצר כלשון המשנה"¹⁰³] כמסכת אבות¹⁰⁴: "שנים שיושבין ויש ביניהם דברי תורה שכינה ביניהם, שנאמר¹⁰⁵ אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון

¹⁰¹ חגיגה ג, א. ירושלמי שם פ"א ה"ה. ¹⁰² בהקמתו לפיה"ם רד"ה אחרי כן ראה להסתפק. ¹⁰³ כס"מ בהקמתו לספר היד. וראה הקמת הרמב"ם לשה"צ בתחלתו. ¹⁰⁴ פ"ג מ"ב. ¹⁰⁵ מלאכי ג, טז.

לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו". כלומר, כאשר שני יהודים נפגשים יחדיו כדי לעסוק בדברי תורה — אזי "ויכתב ספר זכרון" אצל הקב"ה! ובהתאם לכך, צריכים הדברים לבוא באופן ד"ספר זכרון" גם למטה — ע"י הדפסת הדברים. וולהעיר:

משנה הנ"ל הביאה הרמב"ם בסיום וחותם הלכות טומאת צרעת, ששם מבאר בארוכה עד כמה יש להתרחק מ"שיחת הרשעים שהוא הליצנות ולשון הרע" (כולל — אלו שאומרים "דברי־מוסר" בה בשעה שאין להם רשות לעשות זאת¹⁰⁶), ומסיים: "אבל שיחת כשרי ישראל אינה אלא בדברי תורה וחכמה, לפיכך הקב"ה עוזר על ידן ומזכה אותן בה, שנאמר אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו".

ובכן: ענין זה — "אז נדברו יראי ה' גו' ויכתב ספר זכרון לפניו גו'" — מהוה עצה ותיקון כדי להפוך הנהגה בלתי־רצויה הנ"ל.

ויש לקשר זאת עם העובדה שמשנה זו נאמרה במסכת אבות, שיש בה ב' ענינים: (א) "מילי דחסידותא" — כדברי הגמרא¹⁰⁷: "האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים... מילי דאבות". (ב) תיקון על עניני "נזיקין" — כמובן מהדעה¹⁰⁷ "האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דנזיקין".

ואם הדברים אמורים בנוגע ל"שנים שיושבין ויש ביניהם דברי תורה", הרי עאכ"כ שכן הוא כאשר הסיום יערך (לא רק ע"י שנים בלבד, כי אם) בפרהסיא, במעמד עשרה מישראל — כמובא במשנה שלאח¹⁰⁸: "עשרה שיושבין ועוסקין בתורה שכניה שרוי' ביניהם" — תכלית השלימות בהשראת השכינה, ועד כדי כך, שעז"נ "ונקדשתי בתוך בני ישראל"¹⁰⁹

כ. והעיקר — לעסוק בכל ענינים אלו בפועל ממש, ואז יראו את התועלת שתצמח מכל זה,

וכסיפור הידוע¹¹⁰ אודות ה"תורה" שנאמרה בפירוש הפסוק¹¹¹ "טעמו וראו כי טוב הוי'" — שצריכים לנסות ולטעום, ואז יראו ש"טוב" הדבר, "אמת ויציב ונכון כו' וטוב", טוב אמיתי, טוב לשמים וטוב לכריות. ויה"ר שהדיבור ככל ענינים אלו יבוא למעשה בפועל, ולא יהי' בבחינת "דברים בטלים" ח"ו,

כמדובר כמ"פ בביאור התואר "דברים בטלים" ע"פ הלכה:

¹⁰⁶ ראה גם שיחת ש"פ אחו"ק ס"ה. ¹⁰⁷ ב"ק ל. א. ¹⁰⁸ משנה ו. ¹⁰⁹ פרשתנו (אמיר) כב. לב. וראה ברכות כא. ב. מגילה כג. ב. דמב"ם הל' תפלה פ"ח ה"ו. ¹¹⁰ לקו"ש ח"א ע' 330. ועוד. ¹¹¹ תהלים לד. ט.

בנוגע לדיבור — יש דיבורים אסורים, יש דיבורים מותרים, ויש דיבורים שחייבים לדבר בהם, כמו: דיבור בתורה, ברכות, וכן "תפלות כל השנה" — שסיומם בשיעור היומי ברמב"ם,

[דרך אגב: אלו שיטענו, היתכן, אם מקשרים עם שיעור היומי, צריכים לקשר גם עם המשך שיעור היומי — בהלכות שבת? ! ובכן: לכל לראש — אין כל הכרח לקשר כל ענין עם כל פרטי הענינים דשיעור היומי, מספיק שמזכירים את הקשר עם התחלת שיעור היומי. ונוסף לזה, בנדו"ד, יש גם קשר ושייכות עם המשך שיעור היומי בהלכות שבת — שכן, הלכות שבת באים בהמשך ובסמיכות ל"סדר תפלות כל השנה", שסיומם — ההפטרות שאומרים בשבת], וישנם "דברים בטלים" — שהדיבור עצמו הוא דבר טוב וחיוכי כו', אבל אעפ"כ, כאשר מדברים אודות ענין של פועל ממש, והדברים נשאר בעולם הדיבור — הרי הדברים היו לבטלה, "דברים בטלים".

ובכן, יה"ר שדברים הנ"ל לא יהיו דברים בטלים, אלא יבואו בפועל ממש — הן בנוגע לעריכת הסיומים, הן בנוגע להדפסת קובצי "חידושי-תורה" מהדברים שנאמרו בסיומים, והעיקר — שיתוספו עוד יהודים ללימוד שיעורי הרמב"ם.

כא. בהמשך להמדובר אודות שיעור היומי ברמב"ם — מגלגלין זכות לענין זכאי — להזכיר גם ע"ד התקנה שכבר נתפרסמה ונתפשטה בקשר ללימוד שיעורי חת"ת: חומש, תהלים, ותניא, כמדובר כמ"פ.

ובהמשך לזה, יש להתעכב גם על שיעור היומי בחומש — לבאר את הקשר עם ל"ג בעומר.

ובהקדמה:

דובר כמ"פ שמכיון שכל דבר הוא בהשגחה פרטית — בהכרח לומר שיש קשר ושייכות בין השיעורים היומיים עם תוכן היום שבו לומדים שיעורים אלו.

ועפ"ז — נשאלת שאלה: בשיעור חומש היומי (מחמישי עד ששי כפ' אמור) מדובר אודות ראש השנה ויום הכיפורים, וא"כ, מהו הקשר והשייכות ליום ל"ג בעומר? !

ולפלא: בשיעור דערב ל"ג בעומר, לומדים אודות ספירת העומר — "וספרתם לכם ממחרת השבת גו' שבע שבתות תמימות תהיינה"¹¹² [ולהעיר, שבקביעות שנה זו, שהתחלת הספירה היא כמוצאי שבת — הענין ד"תמימות"

(112) כג. טו.

הוא בתכלית השלימות, "תמימות כששת ימי בראשית"¹¹³, כמדובר לעיל¹¹⁴]; ואילו השיעור דל"ג בעומר הוא לאחרי הענין דספה"ע ושבעות — "בחדש השביעי באחד לחודש גוי' בעשור לחודש השביעי גוי"¹¹⁵, ר"ה ויהכ"פ!

היכן היא ה"השגחה פרטית" — בכך שהשיעור חומש דל"ג בעומר הוא בענין דר"ה ויהכ"פ?!

ובכן, צריכים לעיין ולחפש — באופן ד"הפך בה והפך בה כו"¹¹⁶, ובודאי ימצאו את הקשר והשייכות לל"ג בעומר, כדלקמן.

בב. ויש לומר הביאור כזה — ע"פ המבואר כדרושי ל"ג בעומר¹¹⁷:

הספירה הפרטית דל"ג בעומר היא — הוד שבהוד. והענין המיוחד שבה — להיותה "סוף ותשלום הספי" בעיקר המדות, שנק' גופא, כי מבחי' הוד שבהוד ולמטה מסתיים בחי' גופא, עיקר המדות, ומתחילים בחי' ההשפעה דלבר מגופא" (עד לבחי' מלכות שבמלכות).

וממשיך לבאר שמכיון של"ג בעומר הוא הסוף דעיקר המדות, וענינו בעבודה — בחי' הוראה שבהוראה בלבד, הרי ע"פ הכלל ד"נעוץ תחילתן בסופן", מובן, שדוקא בסוף מאיר מבחי' היותר עליונה כו'.

והנה, ענין זה נפעל מיד בהתחלת ליל ל"ג בעומר, כאשר סופרים "הוד שבהוד", ואומרים ש"על ידי זה יושפע שפע רב בכל העולמות". ובפרט ש"מקצת היום ככולו"¹¹⁸.

ומכיון שכן, נמצא, שביום זה עצמו (ל"ג בעומר) מתחיל סדר עבודה חדש (לאחרי שנשלמה העבודה דעיקר המדות, הוד שבהוד) — ע"ד ובדוגמת הענין ד"ראש השנה".

בג. אמנם, כאן באים אלו ש"תואנה הם מבקשים", ואומרים: "פלפול" זה — יש לו אמנם מקום, אבל אעפ"כ, לשם מה צריכים לחפש לצאת י"ח ע"פ ביאור החסידות שבספירת "הוד שבהוד" ישנו כבר עיקר הענין בשלימותו, הרי מוטב, לכאורה, להתאפק ולהמתין עוד שבועיים, עד שיהי' גם הבירור דמלכות שבמלכות?!

ובכן: שאלה כזו יכול לשאול רק מי שכל הענין אינו נוגע לו, רחמנא ליצלן, ובמילא, כשאומרים לו שצריכים להמתין עוד שבועיים — לא איכפת לו להמתין עוד שבועיים, ואם יאמרו שצריך להמתין עוד יום — ימתין עוד יום; אבל מי שרק שומע פירוש המילות, ובפרט ע"פ המבואר בחסידות —

¹¹³ קה"ר פ"א, ג. ובמ"כ. (114) שיחת כ"ה ניסן — ביחודות האורחים שיחיו ס"ה. וש"נ. (115) שם, כג ואילך. (116) אבות פ"ה מב"א. (117) סידור שער הל"ג בעומר (דש, א ואילך). ובכ"מ. (118) פסחים ד, רע"א. וש"נ. רמב"ם הל' אבל רפ"ז.

"יושפע שפע רב בכל העולמות" בלילה ד"הוד שבהוד", ובידעו שמבואר בחסידות שיש לו כבר את עיקר הענין דספה"ע בשלימות — יצא מה"כלים" מרוב שמחה! ... ואם יבוא משהו ויאמר לו: מדוע לא תמתין עוד כך וכך ימים עד "מלכות שבמלכות"? — ישיב לו: "טפש שכמותך" ... מכיין שיכולני להשיג דבר טוב היום — לא אמתין אפילו רגע כמימרא! ...

וכאשר יהודי רוצה באמת — אזי "רצון יראיו יעשה"¹¹⁹, ובפרט כאשר מבקש ומתפלל על כך — כהמשך הכתוב: "ואת שוועתם (תפלה ובקשה) ישמע ויושיעם"!

כד. ומענין לענין:

הענין ד"שוועתם ישמע ויושיעם" — קשור גם עם התפלה ובקשה ד"לישועתך קוינו כל היום", כלומר, התפלה והבקשה על הגאולה האמיתית והשלימה.

ובכן: גם בענין זה — ישנו מי שטוען ש"טוב לו בגלות" ... יש לו "פראָגראַמען" ...

וישנו מי שטוען: יש לו כבר את האפשרות ללמוד תורה מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, וא"כ, מה יוסיף לו כבר משיח?!

אדרבה — משיח יבלבל אותו ויפריע לו: עכשיו — עומד הוא בראש עדה שלימה וכל הישר בעיניו יעשה, אמנם, כשיבוא משיח — יצטרך לשאול את משיח מה לעשות ... ו"יתכן" שמשיח יאמר לו דבר שלא לפי רוחו! ... וכשהדבר יהי' שלא לפי רוחו — עלול לגרום לכל הענינים שבאים כתוצאה מזה! ...!

אמנם, כאשר יהודי אומר בתפלתו "כי לישועתך קוינו כל היום" — בשמעו "פירוש המלות", ומסיים "ברוך אתה הוי", ואומר כל זה "כעבדא קמי מרי"¹²⁰ — בודאי לא יסכים להמתין אפילו רגע אחד בלבד!!

כה. והנה, נוסף על האמור לעיל אודות שיעור חומש היומי — ישנה הוראה מכללות הפרשה, שכן, כל הענינים שבפרשה הם פרטים השייכים לכללות הפרשה, ששמה — "אמור":

בפירוש תיבת "אמור" (שבהתחלת הפרשה, בשיעור דיום ראשון בשבוע, אבל, תיבה זו היא השם דכללות הפרשה, כנ"ל) — מפרש רש"י: "אמור ואמרת — להזהיר גדולים על הקטנים", כלומר, אמירת משה לכהנים ("אמור אל הכהנים") צריכה להיות באופן שכתוצאה מזה יהי' "ואמרת", עיי"ז ש"הגרולים

¹¹⁹ תהלים קמה, יט. (120) שבת י, רע"א. וראה רמב"ם הל' תפלה פ"ה ה"ד. שו"ע ארה"ז או"ח סו"ס צה.

יזהירו את הקטנים".

כמה צריכה להיות האזהרה — הרי זה בהמשך למ"ש בפרשה שלפנ"ז "קדושים תהיו":

על הפסוק "קדושים תהיו" — מפרש רש"י: "הווי פרושים כו' מן העבירה", כלומר, לא זו בלבד שאינו עובר עבירה ח"ו — דמאי קמ"ל? ! כי אם באופן של פרישות והבדלה לגמרי מענין של עבירה, אפילו "גדר" בלבד (כמדובר בהתוועדות שלפנ"ז¹²¹).

וענין זה קשור גם עם פרשת אמור — שכן, בתור רא' לדבר, מביא רש"י את הפסוקים דפרשת אמור.

ונמצא, שהענין ד"אמור גו' ואמרת", "להזהיר גדולים על הקטנים", הוא — (גם) בנוגע לענין ד"קדושים תהיו", היינו, שהגדולים צריכים לפעול על הקטנים שיהיו פרושים ומובדלים לגמרי משייכות אפילו לגדר של עבירה.

ומכיון שענין זה הובא בפירוש רש"י על התורה, פשוטו של מקרא — מובן, שהוראה זו שייכת לכאו"א מישראל, "לקטן ולגדול": "לקטן" — שגם הוא שייך ללימוד פירוש רש"י בפשוטו של מקרא, לימוד השייך גם ל"בן חמש שנים למקרא"¹²²; ו"לגדול" — כדברי רבותינו נשיאינו¹²³ שפירוש רש"י על התורה הוא "יינה של תורה", ובמילא, ההוראה מדברי רש"י שייכת היא גם "לגדול" שלומד "יינה של תורה".

כו. ומכאן באים לפירוש נוסף כדברי רש"י "להזהיר גדולים על הקטנים" — "יינה של תורה" שבפירוש רש"י:

"להזהיר" — הוא גם מלשון זוהר ואור¹²⁴, ע"ד מ"ש¹²⁵ "והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע", כלומר, עי"ז שהגדולים פועלים ענין של זהירות ("להזהיר" כפשוטו) אצל הקטנים, נעשה גם אצלם ענין של זוהר ואור — "להזהיר גדולים".

ולאלו שירעישו: היכן הוא מקור הדברים בנגלה? — מביא אדמו"ר הזקן בהקדמתו לספר התניא את דברי הגמרא¹²⁶ על הפסוק¹²⁷ "מאיר עיני שניהם הרי".

ויש לקשר גם פירוש זה ("להזהיר" מלשון "והמשכילים יזהירו") עם הענין ד"קדושים תהיו":

שלימות הענין דזוהר ואור ("להזהיר") הוא — לעתיד לבוא, שאז יקויים

¹²¹ שיחת ש"פ אהר"ק סמ"רז. (122) אבות ספ"ה. (123) "היום יום" — כ"ט שבט. (124) ד"ה זה היום עשה ה' תשי"ח ספ"ב. וראה לקו"ש ח"ז ע' 151. (125) דניאל יב, ג. (126) תמורה טז, א. (127) משלי כט, יג.

היעוד "והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע".

וגם שלימות הענין ד"קדושים תהיו", פרישות והבדלה מענינים בלתי-רצויים בתכלית השלימות — יהי' לעתיד לבוא, כאשר יקויים היעוד "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ"¹²⁸, כלומר, שבכל הארץ כולה לא יהי' עוד "רוח הטומאה", כדברי הרמב"ם¹²⁹ שמלך המשיח "יתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד, שנאמר¹³⁰ כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד", ומסיים, ש"באותו הזמן . . לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד . . שנאמר כי מלאה הארץ דעה את ה'", דקאי גם על אומות העולם¹³¹.

נז. ויהי' אשר מהדיכור אודות הענין ד"אמור אל הכהנים ואמרת אליהם" נזכה תיכף ומיד לראות את הכהנים בעבודתם, ובלשון הידוע: "יראה כהן בציון",

כאשר בשעתא חדא וברגע חדא "יעמוד מלך מבית דוד כו' וילחם מלחמות ה' וינצח . . ויבנה מקדש במקומו",

— ומכיון ש"זכו"¹³², הרי אין צורך שמלך המשיח יבנה את ביהמ"ק, שכן, ביהמ"ק שעומד מוכן ובנוי למעלה, בירושלים של מעלה, מתגלה ויורד למטה ע"י משיח צדקנו¹³³, ובמילא, אין שום הגבלות בנוגע לזמן — אפילו בלילה, כערב שבת או ביום השבת כו', כמבואר בכ"מ¹³⁴ —

ואז תהי' גאולה האמיתית והשלימה — "ויקבץ נדחי ישראל", כמ"ש¹³⁵ "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל",

ולהעיר, שענין זה הוא ע"ד ובדוגמת חיבורו של הרמב"ם — שקיבץ וליקט לאחד אחד את כל ההלכות שבתורה, ועשה מהם ספר אחד, ספר "משנה תורה", "יד החזקה . . לעיני כל ישראל",

וזוהי ההכנה — הכנה קרובה וקצרה, ע"ד ובדוגמת ה"דרך קצרה" בחיבורו של הרמב"ם — לקיום היעוד "ויקבץ נדחי ישראל", באופן ד"ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל".

וכאמור, שבאים כולם לביהמ"ק, וזוכים לראות את הכהנים בעבודתם — כפרשת שבוע זה: "אמור אל הכהנים", ומשה ואהרן עמהם¹³⁶,

במהרה כימינו ממש, ומתוך שמחה וטוב לבב.

* * *

(128) זכרי' יג, ב. (129) ה' מלכים ספ"א. (130) צפני' ג, ט. (131) ראה לקו"ש השבועי (הדרן על הרמב"ם) ס"ג. (132) ראה סנהדרין צח, א. (133) ראה לקו"ש ח"ג ע' 84 הע' 36. וש"ג. (134) ראה פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. (135) ישעי' כז, יב. וראה פרש"י נצבים ל, ג. (136) ראה יומא ה, ב. תור"ה אחד — פסחים ק"ד, סע"ב.

כח. ישנם בעלי חוש נפלא בכתיבת מכתבים ופתקאות, כך שבנוגע לכל ענין שמדברים אודותיו — "מחדשים" בשכלם שיכולים לפרש בכמה אופנים, ובמילא, מתעורר "ספק" מה היתה הכוונה, ולכן, כותבים פתק או מכתב ובו מבארים בארוכה את כל הטעמים לכאן ולכאן.

וכן בנוגע לעניינינו — סיום הרמב"ם:

מכיון שעשה "סיום" במקום זה וזה, או שלא עשה במקום זה וזה; הזמין סוג אנשים זה או שלא הזמין סוג זה, וכיו"ב — מה הדין בנוגע לפועל: האם גם במקרה שלו צריך לעשות סיום אם לאו!

ולאחרי שכותב את שאלתו — יש לו "תירוץ" מן המוכן: מכיון שלא קיבל מענה על שאלתו — שב ואל תעשה עדיף! ובפרט שטרוד הוא בכמה ענינים — "אני¹³⁷ נבראתי לשמש את קוני" ... כך שאין לו פנאי לפתור בעצמו את הספק!

ובכן, בהזדמנות זו עונים לכל אחד ואחת שמתעורר אצלם ספק, ספק, ספיקא, ואפילו אלף ספיקות (כלשון הידוע):

"אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף"¹³⁸ באופן חיובי, כלומר, אפילו כשישנם 999 סברות באופן שלילי, וסברא אחת באופן חיובי — הן בנוגע לעצם עריכת הסיום, והן בנוגע לסוגי האנשים שמזמין — יש לשמוע לאותו מלאך שהוא "מליץ ישר"!

ואם חושש שבין המוזמנים יהיו כאלו שהם בדוגמת "מיכאל מלאך של מים" ו"גבריאאל מלאך של אש" ... אזי העצה היעוצה לערוך שני סיומים: סיום אחד עבור מלאכים של אש, וסיום אחד עבור מלאכים של מים... ודוגמתם — בנוגע לבני-אדם!

כט. כמו כן ישנם הלומדים "פשטים" שמכיון שלא הוזכר ע"ד "מגבית של צדקה" — בודאי יש דברים בגו!

ובכן, מכריזים עתה עוה"פ (נוסף על המדובר כבר בענין זה כמ"פ) הן בנוגע ליום זה, הן בנוגע לימים שלפניו והן בנוגע לימים שלאחריו — שידעו כולם שהיתה "מגבית" בקשר לחג הפסח וימי ההכנה לחג הפסח; "מגבית" בקשר עם ר"ח וערב ר"ח; "מגבית" בקשר ל"תפארת שבתפארת"; "מגבית" בקשר ל"ג בעומר, ו"מגבית" הקשורה עם החיוב דנתנית צדקה בכל יום ויום, ועאכו"כ — בימים מיוחדים, ובנדו"ד, ל"ג בעומר, שיש לתת הוספה מיוחדת לצדקה.

(137) משנה ובריתא סוף מס' קידושין. (138) נוסח "סדר כפרות" דעיוהכ"פ (מאיוב לג, כג).

ויש לקשר ענין זה עם המבואר לעיל (במאמר) בענין "וצדקה¹³⁹ כנחל איתן":

נחבאר לעיל מההמשך דאדמו"ר מהר"ש¹⁴⁰ ש"איתן" הוא מלשון "והאיתנים מוסדי ארץ"¹⁴¹, "איתנים" אותיות "תנאים"¹⁴², שהם "מוסדי ארץ", בחי' תושבע"פ. וענין זה נפעל ע"י רשב"י, שאצלו הי' האיחוד דנגלה תורה עם פנימיות התורה, ועי"ז נעשה בכחי' "ממוצע" שעל ידו יומשך בחי' "איתן" אצל כל התנאים, שזהו"ע "וצדקה כנחל איתן".

ובזה מודגש הקשר והשייכות עם ענין הצדקה ("וצדקה כנחל איתן") — כמבואר שם בארוכה¹⁴³ החילוק שבין יושבי-אוהל לבעלי-עסקים, שאצל יושבי-אוהל נפעל הענין ע"י תורה, ואצל בעלי-עסקים — ע"י צדקה.

ואף שרשב"י ענינו תורה, "תורתו אומנתו" — הרי ידוע ביאור אדמו"ר הזקן באגה"ק¹⁴⁴ ש"גם תלמידי חכמים ("העוסקים בתורה כל ימיהם") צריכים לעסוק בגמ"ח, כמארו"ל¹⁴⁵ שאפילו תורה אין לו, כשם שגם "בעלי מצוות העוסקים רוב ימיהם בצדקה וגמ"ח" צריכים לקבוע עתים לתורה, ובאופן של קביעות בנפש¹⁴⁶ [בנוגע לקביעות בזמן] — יש חילוקים בדבר, עד שיש כאלו שיוצאים י"ח לימוד התורה ב"פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית"¹⁴⁷, אבל בנוגע לקביעות בנפש — הרי אצל כולם צריך להיות "עשה תורתך קבע"¹⁴⁸, ומזה מובן גם בנוגע לעסק בגמ"ח וצדקה אצל יושבי-אוהל, ש"תורתם אומנתם".

ל. ובהמשך לזה — יש לסיים את ההתוועדות בענין הצדקה, כרגיל בזמנים האחרונים, ולכן, לאחרי אמירת ברכה אחרונה, ולפני תפלת ערבית — זמן השייך עדיין לתפלת המנחה, ובמילא, הרי זה עדיין הזמן דנתינת הצדקה¹⁴⁹ — יחלקו באמצעות ה"טנקיסטים" שטר של דולר עבור כל אחד ואחת. ויה"ר אשר בזכות מצות הצדקה, עלי' אמרו חז"ל¹⁵⁰: "גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה",

ובפרט בל"ג בעומר — זמן התגלות פנימיות התורה, עד להתגלות באופן ד"יפוצו מעינותיך חוצה", שע"ז קא אתי מר דא מלכא משיחא, נזכה בקרוב ממש לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ובפשטות — קיום היעוד "ואתם תלוטטו לאחד אחד בני ישראל",

¹³⁹ עמוס ה, כד. ¹⁴⁰ והחיים תרל"א ע' מו ואילך. ¹⁴¹ מיכה ו, ב. ¹⁴² ראה חז"ב קי, ב. ¹⁴³ ע' מו. ע' נו ואילך. ¹⁴⁴ ס"ה. ¹⁴⁵ יבמות קט, ב. ¹⁴⁶ ראה לקו"ד ח"א ז, א. לקו"ש ח"י ע' 351. רש"נ. ¹⁴⁷ מנחות צט, ב. רמ"א יו"ד רסרמ"ו. הל' ת"ת לארה"ז פ"ג ס"ד. ¹⁴⁸ אבות פ"א מט"ו. ¹⁴⁹ ראה לקו"ש ח"ט ס"ע 292 ואילך. וש"נ. ¹⁵⁰ כ"ב י, א. וראה תניא פל"ז.

כפועל ממש, למטה מעשרה טפחים, ומתוך שמחה וטוב לבב — "שמחת עולם על ראשם"¹⁵¹.

לא. כמו כן יש להזכיר ע"ד ה"מבצעים" — שכן, למרות שכבר דובר אודותם יותר ממאה פעמים ואחד... מ"מ, ישנם כאלו החושבים שמכיון שלא הוזכר בהתועדות ע"ד המבצעים, בודאי יש דברים כגו: וכמילא, יש לחפש "קולות" או "חומרות", "קולות דקולות" או "חומרות דחומרות".
ובכן, נזכיר עתה עוה"פ ע"ד המבצעים:

אהבת ישראל עד לאופן דאחדות ישראל, חינוך עצמו וחינוך זולתו, מבצע תורה, מבצע תפילין, מבצע מזוזה, מבצע צדקה, בית מלא ספרים — יבנה וחכמי, מבצע נרות שבת ויו"ט, מבצע כשרות האכילה ושתי, מבצע טהרת המשפחה, מבצע כתיבת ספרי־תורה הכלליים — שכל יהודי ירכוש אות בא' מספרי־תורה אלו, והמבצע דלימוד הרמב"ם בא' מאופני השיעורים הידועים,

והעיקר — לצעוק "עד¹⁵² מתי" ... "אלקים"¹⁵³ אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט א־ל" ... שכן, עי"ז זוכים למבצע הכי גדול שיעשה הקב"ה בעצמו — מבצע "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל", "קהל גדול ישובו הנה"¹⁵⁴, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"¹⁵⁵,
בעגלא דידן, במהרה בימינו ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה להש"ץ שי' לנגן "יהי רצון כו' שיבנה בית המקדש במהרה בימינו". ואח"כ צוה לנגן ניגון הכנה. ניגון אדמו"ר הזקן (כבא הד' — פ"א). "ניע זשוריצי כלאָפּצי".

כ"ק אדמו"ר שליט"א הזכיר ע"ד אמירת ברכה אחרונה.
לאחרי חלוקת הדולרים, ותפלת ערבית — התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "שיבנה בית המקדש".

¹⁵¹ ישע"י לה, י. שם נא, יא. ¹⁵² תהלים עד, י. ¹⁵³ שם פג, ב. ¹⁵⁴ ירמ"י לא, ז. ¹⁵⁵ בא י, ט.

